

Előfizetési árak:
 egész évre 8 kor., félévre 4 kor.,
 negyedévre 2 korona.
Egyes szám ára 16 fillér.
 Hirdetések mérsékelt árak szerint.
 A lap megjelenik minden oad-
 törtökön.
 Felelős szerkesztő:
BRANKOVICS GYÖRGY.

KÖZÉRDEK

M. N. MÚZTUM HIRVETARA
 Hirdetési Könyvtár
 Növendéknapló
 1901. évi. 27/18. sz.

Szerkesztőség: Deák-u. 8.
 hova a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők.
 Keziratok vissza nem adódnak.
Kiadóhivatal: Isván-utca 9.
 hova a lap anyagi részét illető közle-
 menyek és előfizetési pénzek küldendők
 Kiadótulajdonos:
FUCHS ANTAL.

PESTMEGYE SZABADELVŰ KÖZÖNSÉGÉNEK HETILAPJA.

Szövetkezés az iskolában.

I.

A család egy, a szeretet által vezetett köztársaság, melynek keretén belül a gyermek látja, hogy csak úgy boldogulnak, ha az erősebbek a gyöngébbeket, gyermekeket szeretgetik, támogatják és ápolják. Hány öt hat esztendő leánykát ösmernünk, a ki kis öcsesét és hugát sokkal jobban gondozza és ápolja, mint akármelyik felnőtt.

Ezt a kis gyermeket a törvény parancsánál fogva a kisdudóvodába, iskolába kell küldeni, vétezik minden tanító és tanár, a ki a család által a gyermekekbe oltott altruizmust — a mi nem más, minthogy a mások sorsával is törődjék — kihalni engedni.

Nem akarom én ezzel sem a tanítót, sem a gyermeket terhelni. Könnyen megy az egész. Ha a kisdudóvodában a gyermek-kertész a gyermekeket olyan munkára szoktatja, hogy közösen, együtt alkossanak egy előtűt nagyobb és így szebb dolgot, meg van mentve az altruizmus.

Ha a gyermek-kertész a gyermekekkel különböző színű papír-esíllagokat állítat össze, nevüket mindenikre ráírja és azután megmagyarázza, hogy egy ilyen kis esíllag magában még szinte semmi, de ha összefűzi és kis kosarat, vagy papírszőnyeget készít belőle, s a gyermekek látják, hogy a magukban véve kevésbé szép és értékes kis esíllagokból mily szép dolog áll elő: meg van a legkisebb erők által megalakítva az első kosár, vagy papírszőnyeg-szövetkezet.

Ez nem értékes magában, de az eredmény, az egymásra támaszkodás, nem marad el nyomtalanul.

A második évben a kisdudok más, értékesebb, piacképes dolgokat is állíthatnak elő. Óvodaképes minden gyermek és mégsem tudjuk mindnyájukat oda vinni. A kisdudok munkájával sok gyermeket lehetne ellátni.

Ha a gyermek-kertész ügyes, úgy e rendelkezésre álló még munkabíró, fiatal erővel gyufaszálkák, kemény és színes papírból igen sok értékes karácsonyfadísz készíthet. Ezt szívesebben venné meg a jobbmodú szülő gyermeke, mint bármi mást.

Itt alakulna meg minden kisdudóvodában az „első magyar karácsonyfa-dísz termelő-szövetkezet.”

Fele tréfa, fele játék, de akármint vegyük, mégis csak nagy dolog az, ha e két év emléke a szövetkezeti igyekezéssel telítve marad meg a gyermek agyvelejében.

II.

Az elemi iskolában a tanító már ilyen gyermekeknek a dolgok velejét ösmertetheti meg. Megtanulhatja például, hogy a társadalom nem egyéb, mint a tett szolgálatok kölesönös kieserélése. Alkalmos olvasmányokkal, alkalmas példákkal kell a fogékony lelkeket megtermékenyíteni.

Ilyenszerű példát egy párt halljunk mostan.

Kovács Lajos, a levélhordó, kellemetlen

helyzetben volt hétfőn. Kilyukadt a cipője. Elment tehát Nagy Péterhez, a cipészhez és így szólt hozzá:

— Csináld meg a cipőmet, mert különben holnap nem állhatok szolgálatba.

Péter ezt válaszolta:

— Szívesen megcsinálnám a cipődet, de fát kell hoznom az erdőből. Ha esőnk lesz az éjjel, hosszú ideig nem lesz fűteni valóm. Okvetlenül haza kell hoznom a fát az erdőből.

Ebben a kellemetlen helyzetben Lajosnak jó gondolata támadt, így szólt Péterhez:

— Ide hallgass: csináld meg a cipőmet, én meg haza hozom a fát az erdőből.

Ugy történt, a hogy megbeszéltek és mind a ketten nagyon meg voltak elégedve.

Ime első benyomása a tett kölesönös szolgálatoknak, a melyek által ember az embertársának életét türethetővé, elviselhetővé teszi. Tömérdek ilyen példa mind annak a megértésére, felismerésére vezet a tanulót, hogy az egyedül álló ember jóformán tehetetlen, míg a szövetkezett ember-csoport hatalmat képvisel; a szövetkezés útján a látszólag megoldhatatlan feladatok minden nehézségei elháríthatók.

Még egy ilyen iskolai példa:

A tanító megígérte, hogy esütörtökön jutalomból sétálni viszi az egész osztályt, mert meg volt vele elégedve. Csütörtökön reggel azonban Lajos apja kijelentette, hogy Lajosnak fát kell hordania, nem mehet sétálni. Erre az egész osztály elment Tóth Lajosékhöz, segítettek neki, a fát hamarosan behordták s Lajos azután mehetett sétálni a többiekkel. Valamennyien örültek, Lajos is örült s a tanító azt mondta, hogy ez az összetartás.

Az iskolai életből az alkalmi szövetkezésnek igen sok példáját sorolhatnám még fel, azonban még csak egy párt említek a nevezetesebbek közül, ezek tartósabb hatással voltak a fiatal lelkekre.

Egyik erdélyrészi főgimnáziumunkban a tanulók között, ugyan nem megerősített alapszabályokkal, de tényleg fenáll „a tanárok túlszigora által okozott vagyoni kár megtérítésére alakult szövetkezet” és áldásosan működik.

A múlt évben történt, hogy egyik jelesképzettségű társukat egy gyermekesinyért konviktsi kedvezmény és más javadalmak elvesztésére ítélte a tanári kar. A szövetkezet tagjai az ő tanuló társai voltak. Az ítéletet maguk között igazságtalannak minősítették.

Nem mentek további panaszra, nem éltek perújítással, mert tanulni akartak, az érettségire készültek. Minden tagra kivetették aránylagosan a kárt.

Megfizették társuk helyett a kollegiumnak összes követelését, alig jutott egyre-egyre egy-két korona és teljesen vagyontalan társuk tanulmányait tovább folytathatta. Tanulótársainak szeretete munkakedvét annyira fokozta, hogy mint egyik legelső tette le az érettségét.

Meg volt mentve s ma a kolozsvári egyetemen egyik legkitünőbb hallgató.

Társai itt vannak vele, szóval, tettel most már ő is gyámoltja őket és annyira összetartanak, hogy egyiknek öröme mindnyájuk öröme, másinak bánata mindnyájuk bánata, egyiknek pénze mindnyájuk pénze és így az idegenben valamennyien jól boldogulnak.

Ugyanezen főtanodában a rendes gyakorlat az, hogy ha valamelyiket nagyobb anyagi kár ér, kibocsát egy ívet, ráírja, hogy „Segíts” és bizony az összes növendékek megsegítik az ilyen kérő szóval hozzájuk fordulókat.

Ugyanott láttam, hogy egyik diák, a melyik a főtanodából legmesszebb lakik, megfogad egy bizonyos fuvarost két rozsz, lassu járatu lóval, de jó kedélyű embert és azután szervezi a „Szállító szövetkezet”-et. Sokszor 16—20 diák podgyásza is reá kerül e szekérre, ők meg gyalog, dalolva mennek a szekér után. Olesón fuvarozzák haza mind együküket, a többlet egy részéből utra valót szereznek be, ebből részeltetik a fuvarost is, a ki az uton velük jól mulat és épen ezért sokkal jutányosabban vállalkozik az ilyen terhebb fuvarozásra, mintha egy önző diák csak a maga részére foglalná le.

Elég ennyi a fiukról.

Beszéljünk most már a leányokról.

Egy budapesti külvárosi iskolában az egyik növendék megbetegedett, s az orvos egy liter kina-bort rendelt neki. Még ha az iskolában készült volna is a bor, legalább két koronába került volna. Ekkora összeget pedig senki sem tudott áldozni, Ekkor a tanítónő azt tanácsolja a növendékeknek, adják össze mindazt, a mi kinek-kinek kiesi tehetőségétől telik. S így apránként összerakosgatva csakhamar egybegyűlt a liter kina-bor ára.

A legokosabb leánykát ekkor az orvos-sággal elküldik beteg társuk lakására, s valamennyi emlékezni fog arra, hogy vállvetve sikerült, a mi külön-külön lehetetlennek látszott.

Ime a szövetkezés példái, a mikor bizonyos alkalmi célok elérésére törekednek. Innen csak egy lépés választ el a szövetkezés állandósításától, a mi számos iskolában meg is történik. Sok helyütt közösen szerzik be a tolltartókat, ezeruzákat, zsebkézeket, s ez által gondoskodnak arról, hogy senki se legyen akadályozva a munkában. És a szó teljes értelmében kooperáció a neve annak a szövetkezésnek, melyet az egyik falusi iskolában alakítottak a ruhák javítására. Országos vásár alkalmával a növendékek pénzt adtak össze, hogy szövetdarabokat, fonalat, gombokat vásárolhassanak olesó áron. Mindezt nagy dobozba helyezték, ez a raktár s valahányszor kifeslik valamelyik leányka ruhája, rögtön kijavítják az iskolában. A nagyobb leánykák foldozzák a kiesinyek ruháját úgy, hogy a családok ettől a gondtól teljesen mentve

vannak. Az egyik leányka így irt erről a szövetkezéstről:

„A fonál, nagyban vásárolva, három krajczár helyett csak kettőbe kerül. Majd ha nagy leszek, oda törekszem, hogy összeálljunk néhányan jó gazdaasszonyok, a milyen magam vagyok, hogy a cukrot, a kávé, a fűszereket, szóval mindent, ami szükséges, közösen beszerezzük. Így kevesebbe kerül.”

Ezt másképen úgy is lehetne nevezni, hogy a férj fizetésének vásárló képességét fokozzuk. A mivel bizonyára többet tett az asszony, mint ha azon iparkodik, hogy maga is fizetést kapjon.

Formára ez semmi, de a dolog lényegére nézve igen sok, ugyszólván minden. Az ilyen tanítások hatása sokszor szembeszökően nyilatkozik meg a gyakorlati életben. Párisban például, a hol a sok mindenféle tilalom a tanuló kezét megbénítja, ilyen sorokat találunk egy 13 éves tanuló írásbeli feladványában: „Nem engedelmesskedtem a tanító urnak. A tanító ur megtöltte a lapdázást, mert a lapdával könnyen betörhetjük az ablakot. Nem fogom többé tenni...” Ez történik Párisban. Már most nézzünk át pl. Orleansba, ahol egykorúak a tanulók, lapdázni is akarnak s az iskola üvegtábláit hasznoló veszedelem fenyegeti. Orleansban legott megalakult „az üvegtáblák betörése ellen való szövetkezet” s a tanulók annyit játszottak, a mennyit akartak. A míg tehát a párisi tanuló tehetetlenségében csüggedten megáll a fenyegető üvegtáblával szemben, az orleansi ügyet se vet rá, a szíve kedvét tölti: az üvegtáblákról előre gondoskodtak. Ha betörnek néhányat: lesz munkája az üvegesnek, ennyi az egész. Így növekszik a fogyasztás, fejlődik az egyéni kezdeményezés szelleme, pusztán az ilyen szervezet által, mely arról gondoskodik, hogy a támadt hiányok pótoltsanak.

III.

Az így előkészített növendékek már az altruizmus- (mások bajával való törődés) sal kerülnek a tanárok, tanítók kezelése és nevelése alá. Minden tanodának meg van a segítő-egyesülete. En ezen egyesületeket a mai szellemében nem tartom helyeseknek. Akárhánynak nagy tőkje van és még sem tud eredményt elérni. Azt sem tartom helyesnek, hogy e en egyesületek nagy része minden vizontszolgáltatás kikötése nélkül, mintegy kegyelem-kenyeret ad. — Igen sok, arra ráutalt, önzéretes fiatal ember e segítséget épen e minőségért nem veszi igénybe.

E segítő egyesületek átalakítandók lennének iskolai filléres szövetkezetekké. Ugy képzem, hogy megfelelő alapszabály mellett minden tanuló, gazdag és szegény egyaránt, hetenként legalább egy fillért tartozna befizetni, a míg egy minimális üzletrész, mondjuk öt év alatt 250 fillért befizetne.

Ha folytatni akarná és úgy esne, hogy egy öt éves ciklus tanulmányai végeztével befejezést nem nyerne, úgy legyen joga ezt hasonló feltételek mellett még akkor is, mikor már az intézetnek nem növendéke — folytatni. A szövetkezet igazgató-tanácsát képeznék mindig a legmagasabb osztály növendékei. Igazgatóságát és felügyelő-bizottságát meg a tanintézetben levő növendékek közül szabadon választottak. Könyvvivőit, pénztárnokát és más hivatalnokait ugyanelek az iskolai növendékek közül választanák.

Azzal, hogy az iskolából már kikerült egyén még mindig tagja lehet e szövetkezetnek, mint üzletrészes, elérnék azt, hogy az iskolából kikerültek egy kedves intézmény útján kapcsolatban és összeköttetésben álljanak azzal az intézettel, mely nekik az előmenetelre a nevelést, oktatást megadta.

Tudom és hiszem, hogy igen kevesen

fognának kilépni. Hisza felelősség nem lenne magasabb, mint a jegyzett üzletrész, vagy részek erejéig.

A segítés se lenne kegyadomány. Beesületszóra adott olyan értelmű kölcsönt gondolok, melyben a javadalmazott által kiállított kötvényben kötelezné magát arra, hogy a kölcsönvett tőkét és annak évi 1% kamatját akkor, amikor vagyoni viszonyai megengedik, meg fogja fizetni. Lesz mindenütt egy pár olyan is, a ki nem fogja tudni visszatéríteni a kapott segélykölcsönt, de ma jó része nem is gondol vele.

A segítő szövetkezet adóssainak többsége azonban meg fogja téríteni, mihelyt csak lehet és pedig megtoldva, mert rajta is segítettek, segítsen ő is másokon.

A nem magasabb, mint 1% kamatjövedelemből az önképzőkörök, dalkörök, zeneegyletek és minden más egyletek az intézet kebelén belül segélyezendők volnának.

Az első években erre kevés jutna, mert a tagoknak könyvvásárlásra, internátusi és egyéb szükségletekre az üzletrészek is alig lennének elegendők, de már egy évtized múlva igen nagy segélyt nyújthatna egy ilyen szövetkezet.

A magyar ember kötelességtudó, pontos fizető, erről csak a nem jól alkalmazott segítés munkájával szoktattattott le. Ha már most mint gyermek a kapott segélyért vizontszolgáltatással tartozik, meg fog erősödni benne a kötelességérzet és a hazának pontos, kötelességtudó polgárává lesz.

Örök hálával fog emlékezni arra az intézetre, mely benne ezt kifejlesztette. Majd ha tanulmányai után munkája gyümölcsét élvezi, nem fog megfélekedni arról a filléres önzéretes szövetkezetéről sem, melynek vezetésében, mint gyermek tevékeny részt vesz, örömmel fog visszaemlékezni azokra a küzdelmes gyűlésekre, melyeken szabad választási jogát éveken át gyakorolta, annak áldásaiban részesült.

IV.

Látom sokak arczáról a kérdést, hogy miért kellett ezt nekünk végighallgatni és végigolvasni?

Azért, mert hazánkban már több száz ezer ember lobogtatja a szövetkezeti zászlót, de még igen kevés a vezető, a tanító, hogy mely uton-módon lehessen a legegyszerűbb szövetkezetéről, a hitelszövetkezetekről át térni a magasabb, komplikáltabb, de áldásosabb többi szövetkezetre: a termelő-, a fogyasztó-, raktár-, közmagtár- és más szövetkezetekre.

Igen sok ember fog kelleni, a ki ebben az irányban majd vezessen.

Az iskolában kell ezt megtanulni, játszva, könnyen szeretetteljes vezetés mellett, mert ha ott ezt elmulasztják s a gyermekeket önzőknek nevelik, ok nélkül kiáltják: „Szabadság, testvériség, egyenlőség!” Önző emberek ajakán ez kiáltó szó lesz a pusztában, csakis önzetlen emberek tehetik termékeny né embertársaikat, hogy e szavak ne csak jelszavakat, de igazságot is hirdessenek!

Dr. Gidofalvy István.

H I R E K.

— **A husvéti ünnepek.** Gyönyörű verőfényes tavaszi napokkal kezdődött a nagy hét. Reméljük, hogy a husvéti ünnepek időjárása sem fogja elrontani a fehérruhás leányok kedvét s az öntözést a szobák fűtése nélkül is kiállják, új tavaszi toalettjüket pedig nem lesznek kénytelenek otthon hagyni, ha az isten házába mennek, amelyben — minden hitfelekezet a saját szertartásai szerint ünnepli a nagy ünnepet. *A római katolikus templomban Nagypénteken d. e. 10 órákor gyászbeszéd lesz a szent sir fölött, amelyet Schmidt Ferencz erzsébetvárosi káplán és tanár tart. Délután 3 órákor Jeremiás próféta siralmai olvastatnak fel. Nagyszombaton d. u.*

5 órákor ünnepeltetik a feltámadás. *Husvét vasárnapján d. e. 10 órákor Illek Vince esperes-plébános mond szent beszédet, s ezt zenés szentmise előzi meg. Husvét hétfőjén d. e. 10 órákor szintén zenés szentmise lesz teljes aszisztenciával. A református templomban Nagypénteken d. e. 10 órákor Mady Lajos lelkész gyászbeszédet mond, s husvét vasárnapján és hétfőjén d. e. 10 órákor ünnepi isteni tisztelet lesz. Az ágostai hitvallású evangélikus templomban Nagypénteken d. e. 10 órákor Geduly Lajos lelkész gyászbeszédet tart s husvét mindkét napján d. e. 10 órákor a feltámadást hirdető s diesötői isteni tisztelet fog tartatni. Az izraelita templomban már f. hó 3-án este kezdődtek meg a husvéti ünnepek, amelyek f. hó 11-ig tartanak. A főünnepek f. hó 4. 5. 10 és 11-ére esnek, a melyeken dr. Venetianer Lajos tarja az ünnepi beszédeket. Szerkesztőségünk és kiadó hivatalunk boldog husvéti ünnepeket kíván lapunk olvasóinak, munkatársainak olvasóinak s jóakaróinak.*

— **Magas látogatás.** Dr. Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkár f. é. április 2-án délután, régebbi ígéretéhez képest, Wolfner Tivadar kerületünk országgyűlési képviselőjének kíséretében megjelent Újpesten az iskolák s az iskolai telkek megtekintése céljából. Mindenekelőtt az Atilla-, Toldy-, Lőrincz-iskolai telkeket nézte meg, azután Illek Vince esperes-plébánost, az iskolai gondnokság elnökét látogatta meg, akivel az új község házat, a polgári fiú- és leányiskolát, s a Ferencz József-téren azon területet szemlélte meg, amelyen két iskola fog épülni. Az államtitkár a helyek kiválasztását észszerűnek és ügyesnek jelentette ki s a Lőrincz-iskolai új iskolai épületeire vonatkozólag teljes megaláztatást fejezte ki, ami főképen azért fényes elégtétel reánk nézve, mert hiszen a Lőrincz-utcai iskolát községünk polgára, Schreiber Gyula építette. A magas látogató, Wolfner Tivadar kerületünk országgyűlési képviselőjével s az ő fogatán hagyta el községünket.

— **Személyi hír.** Zsoldos János, községünk közigazgatási főjegyzője f. hó 2-án Abbáziából haza érkezett s hivatalát rögtön el is foglalta.

— **Az Árpád-ut felélnékitése** foglalkoztatja egy idő óta az elméket. És méltóan. Újpest megtalálta vérkeringésének központját: a végtagokban, a község szélein tehát nyugodtabb az útér. Ez a nyugalom azonban nincs hasznára a háztulajdonosoknak s az üzleteknek s valami bővítés itál kellene, a mely az életadó vért mindenholva elvezetné s mindenütt kellemes izgatottságot idézne elő. De hát mi legyen ez a bővítés itál? A „vásáresarnok” úgy látszik halva született gyermek volt; a postahivatal eszméje ott szendereg Demény Károly igazgató Takova rendje mellett; a harmadik eszme az „Árpád-utí corso”, amelyhez az eszme megpendítői szerint nem kellene semmi más, csak a Váci-ut elejétől — a Diófa-utcaig 63 darab Auer-égő, ami (égészsz fogyasztási többlet címén 2166 K 64 f. Auer-égők jókarban tartása címén 689 K 85 f.) összesen csak 2856 K 49 fillérbe kerülne évenként a községnek. Ezen eszmével az *előjáróság* is foglalkozott már f. é. április hó 3-án tartott ülésen, s elhatározta, hogy az eszmét annál is inkább meg fogja valósítani, mert az a 2856 K s 49 fillér a községi közvilágításra költségvetésileg előirányzott 24,000 koronából fedezhető s mert a berendezés a községnek semmibe sem kerül. E határozat kapcsán, mi még arra is felhívjuk az előjáróság figyelmét, hogy a „Corso” érdekében rendezni kellene a Váci-ut elején a Duna partját, rá kellene bérni Ehrenwald Vilmos fakeskedőt, hogy azt a putri iródat egy modern épületté varázsolja át; el kellene tüntetni az Árpád-utról a lyuk- és zug-üzleteket; piszkos pálinkafészkeket, a Gregorietti-féle fa- és szén-üzletet, a Hendel-féle mész- és aszomszédos fényképező-vitvillokat stb. stb., s mindezek helyébe pénz- vagy kirakatokat kellene csinálni s a mi fő, pormentessé kellene az Árpád-utat tenni, mert az eszme megvalósítása különben éppen az Auerlám-pák fénye következtében hosszú és sötét árnyékot fog vetni az — Árpád-útra.

— **A belügyminiszter és a rendőrség.** Szell Kálmán mint belügyminiszter f. hó 2-án meglátogatta a főkapitányság épületét s az elhelyezést türethetlennel találta, sőt egy-némely helyiségre kimondotta, hogy az még

inas — szobának sem felel meg. Vajon mit szólna a belügyminiszter úr, ha az újpesti kerületi kapitányság helyiségeit is szíves volna színtől fogva a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumba rendeltetett be szolgáltatételre!

Központba rendelés. Szentgyörgyi Lajos, újpesti igazgató-tanító, a ki ezelőtt a délmagyarországi tanító-egylet titkára volt s jeles pedagógiai munkásságát fejtett ki, a jövő tanévtől fogva a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumba rendeltetett be szolgáltatételre.

Eljegyzés. Hauer Vilmos Budapestről eljegyezte Füst Irén kisasszonyt, Füst Gerson újpesti kereskedő leányát.

Esküvő. Tausig Ede államvasuti alkalmazott f. é. márczius hó 31-én esküdött örök hűséget Steiner Róznak, Steiner Armin kereskedő leányának.

Az állami tanítók országos egyesülete f. é. április hó 2-án közgyűlést tartott. A közgyűlésnek kimagasló mozzanata volt, *Holtá* Ferencz miniszter. osztálytanácsos beszéde, melyben kiemelte azokat az anyagi és szellemi előnyöket, melyekben *Wlassics* Gyula kultuszminiszter a tanító és a tanulóvilágot részesítette. Ki kell még emelnünk *Szentgyörgyi* Lajos újpesti igazgató-tanító értekezését is a *tanügyi központok létesítéséről*, melynek gerince az, hogy megfelelő tanulmányozás után esatolják egy a fővároshoz, mint más nagyobb városokhoz az odatartozó vidéket. Minden egyes ilyen kerület képezzen egy tanügyi zónát. Fejtegeti kivált a főváros helyzetét, melynek környékének népoktatása merőben eltér a főváros népoktatásától. Indítványozza, hogy már a legközelebbi közgyűlésen részletes tervvel foglalkozzanak. Hozzászólt Verédy Károly, a ki örül, hogy a tanítóság e kérdésekkel foglalkozik. Földes Géza anyagi szempontból világítja meg a tanügyi központok szervezésének kérdését. A közgyűlés az indítványt elfogadta és megbízta a választmányt a terv tanulmányozásával.

Tavaszi ünnepély. Az Újpesti asztalos- és segéd munkások szakegylete f. é. április hó 7-én a „Polgári kör” helyiségeiben tavaszi ünnepélyt rendez. Kezdeté este 7/8 órakor.

Újpest legöregebb emberei — az év elején megejtett népszámlálási adatok szerint — Steckelhuber János, aki 1797-ben és hitestársa Steckelhuber Anna, aki 1802-ben született. A 104 éves férj és 99 éves feleség korukhoz képest még elég jól érzik magukat.

Az Újpesti közművelődési kör új választmányára megalakulván a választmányi tisztséget a következőleg töltötte be. Megválasztatott jegyzőnek: *Kozma* F. Andor, pénztárnosnak: *Weisz* Adolf, ellenőrnek: *Friedmann* Ede, háznagynak: *Löwy* Ernő, gazdának: *Wagner* Samu, könyvtárosoknak: *Wittmann* Miksa, *Leiner* Miksa, *Wagner* Samu.

A budapesti közuti vaspályatársaság f. é. márczius hó 28-án tartotta Ország Sándor dr. elnöklésével az évi rendes közgyűlést, melyen a kormányt Mándy Lajos miniszteri tanácsos képviselte. Az évi mérleg a múlt évről áthozott 815.215 korona, 92 fillérrel együtt 3.769.499 korona 70 fillér tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság indítványozza, hogy az alapszabályszerű levonások után osztalékul 2.942.606 koronát, azaz a részvények után egyenként 28 koronát és az élvezeti jegyek után 18 koronát fizessenek ki, míg a fönnmaradó 565.215 korona 41 fillért új számlára írják. Az évi jelentés előterjesztése után *Löwy* Samuel, *Ullmann* Pál dr., *Kovács* József, *Oppler* Emil dr. és *Schwartz* Vilmos dr. részvényesek bírálták az évi jelentést és a mérleget, a melyről azt állították, hogy nem nyújt kellő tájékoztatást s nem eléggé részletes és áttekinthető. E bírálat kapcsán különféle javaslatokkal állottak elő, a melyek közül a nevezetesebbek, hogy a czimlétekről részletes kimutatást terjeszzenek elő, hogy a részvények kihozásására adott közgyűlési meghatalmazást vonják vissza, hogy a társaság tárczájában levő részvényeket alpári árfolyamon bocsássák a részvényesek rendelkezésére, hogy utasítsák az igazgatóságot a társulati építkezések abbahagyására. *Harszti* *Jellinek* Henrik vezérigazgató minderre azonnal válaszolt, s a bírálatok és javaslatok helytelenségét oly fényes elokvenciával bizonyította be, hogy zajos helyeslés

taps és éljenzés követte beszédjét s az elnök ugyanelek *Jellinek* vezérigazgató indítványára elrendelte a névszerinti szavazást. Az eredmény az volt, hogy a közgyűlés 790 szavazattal 24 szavazat ellenében elfogadta a felszólalók javaslatait, ellenben elfogadta az igazgatóság jelentését, a zárószámadást és mérleget s hozzájárult az osztalékra vonatkozó előterjesztéshez. Ehhez képest az elnök kijelentette a határozatot, hogy részvényenként 28 koronát, élvezeti jegyenként pedig 18 koronát fizetnek a társaság pénztáránál. Végül enuneciálta az elnök, hogy a közgyűlés a följelentést úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelőbizottságnak megadta. Végül a választások voltak. Igazgatósági tagok lettek: *Baumgarten* Lajos, *Cséry* Lajos, *Jellinek* Artur dr., *Jellinek* Henrik, *Lánczy* Leó, *Mannheimer* Ignác dr., *Graszágh* Sándor dr., *Popper* István és *Schreyer* Jakab dr., a felügyelő bizottságba mint új tagok illenezfalvi *Sárkány* Józsefet választották be. A választások után *Náthán* Mór részvényes szólalt föl s a részvényesek elismerését és köszönetét fejezte ki az igazgatóságnak és különösen a vezérigazgatónak sikeres működéséért. A közgyűlés nagy helyesléssel fogadta e felszólalást, a mely után a közgyűlés véget ért.

Általánosan elismerik egy nálunk, mint külföldön, hogy a *Mauthner*-féle gazdasági és kerti magvak gyakran háromszor akkora termést adnak, mint sok másféle magvak. Különösen impregnált esillagjegyjű repamagjai rikítják párjukat és össze nem tévesztendők más utánzótt hasonló védjegyjű, de nem impregnált repamagokkal. A *Mauthner*-féle magok tehát felülmúlhatatlanok és gazdáink csak helyesen cselekszenek, ha magszükségletüket mindig *Mauthner*-féle magokkal fedezik.

Névmagyarosítás. *Kiskoru* *Maresch* Lipót, belügyminiszteri engedéllyel *Marosra* magyarosította nevét.

Szövetkezés az iskolában ezimű vezetőzikkünket, mely dr. *Gidófalvy* István kolozsvári kir. közjegyző tollából származik: ajánljuk az illetékes tényezők figyelmébe.

A leendő aljegyzők. A rendszeresített állásban levő községi tisztviselők vasárnap tisztelegtek *Mády* Lajos ev. ref. lelkésznel, a szervezési szabályrendeletet módosító bizottság egyik tagjánál *Boda* Aladár s.-jegyző vezetése mellett és megköszönték azon megbuzgalmat, melyet *Mády* Lajos jövőjük biztosítása érdekében a költségvetés tárgyalása alkalmával kifejtett. *Mády* szívesen fogadta a tisztviselői kart és megígérte, hogy az aljegyzői ezim és ezzel együtt a nyugdíjintézetbe való felvétel kérdését most már elaludni nem hagyja. E szerint a tisztviselőknek reményök lehet, hogy régi vágyaik teljesülni fognak.

**Báró Luzsénszky felolvasása — Új-
pesten.** Báró *Luzsénszky* Félix, a bírók szabadságáért küzdő vitézek egyik parancsnoka f. é. április hó 9-én este 7 órakor az „Újpesti Polgári Kaszinóban” tranzváli élményeiről felolvasást fog tartani. Belépti-díj 1 korona. Vendégek szívesen láttatnak.

Az újpesti szervezett munkások folyó évi április hó 7-én (Husvét vasárnap) a Sziliféle vendéglő összes helyiségeiben Gyáruteza 41. szám alatt dal, szavalat és táncszal egybekötött mulatságot rendez. Színre kerül ez alkalommal: az „Idegesek”. Bohózat színmű 1 felvonásban. Személyjegy 50 fillér. Családjegy 1 korona. Kezdeté este pont 8 órakor. Jegyek a pénztárnál kaphatók. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

A legújabb kör. Az „Újpesti Ifjak Társasköre”, melynek alapszabályait a belügyminiszter a jóváhagyási záradékkal ellátván, a kör alakuló közgyűlését f. é. márczius hó 31-én tartotta meg a Nemzeti kávéházban.

Pártoljuk a honi ipart. Magyarország legnagyobb rózsas- és kertészeti telep kezelőse most bozsájtotta ki ez idej feltűnést keltő bő tartalommal és magyarázatokkal ellátott nagy képes árjegyzékét. E roppant nagy kiterjedésű kertészeti telep a legkényesebb igényeket is kielégíti s kapható százezzevel is a folyton virító remontant szegfű, klattauai óriás szegfű, fehér tollas szegfű, óriási Japán *Chrysanthemumok*, pálmák, egyéb szoba- és levélnövények, szőnyeg és mindenfajú disznövénnyek, továbbá nemesített óriás nagy gyümölcsös

köszméte és ribizli-fák a legkiválóbb fajú gyümölcs-fák, diszfák, diszeserjék, fenyők, saját termésű vetemény- és virágmagvak stb. felelősség mellett. Különösen a telep rózsái érdemlik meg, hogy róluk külön is megemlekezzünk, mert előnyük az, hogy magról nevelt alanyokban vannak nemesítve és szabad földben teleltek, tehát azonnal kiültethetők s fogamzása minden kétséget kizárólag biztos. Több mint 100.000 db. különféle legszebb fajú rózsza van szállításra készen a következő árban: alacson törzsű gyöknes (wurzelecht) drbja 20 kr. — magas törzsű 3-tól 6 láb magasságban drbja 35 kr. Részletes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve azonnal megküldi a „Várad-velencei műkertészeti és rózsatelep Nagyváradon”.

Heraldikai levelezőlapok. Zseniális és minden izében eredeti ötlettel, csaknem korszakot alkotó újításra ébrednek a képes levelezőlap-gyűjtők. Olyan újításról van szó, a mely egy esapásra véget vet az eddigi izléstelen és képtelen „levelezőlap-karikaturáknak”, hogy helyet adjon egy nemes irányu, törő metszett új gondolatnak, a mely, a mint testet öltött és megjelent, helyet kérve mindenütt széles ez országban, hódít a szépségével, gyönyörködtet a maga nemes egyszerűségével és a mi fő: oktat, tanít az inteneziójával. Ezek a 16-féle színnel, kövön nyomott képes levelezőlapok az ország összes vármegyéinek hú képmását mutatják; mindeniken rajta van az illető vármegye székvárosa, továbbá a megye ezimere és a város ezimere, pompás művészeti kivitelben. A legnagyobb érdeklődést a ezimerek érdemlik meg. Szép és becses heraldikai gyűjteményre tehet szert hamarosan a gyűjtő, a mely magában foglalandja a legérdekesebbet, a mihez eddig egyáltalában nem nyílt alkalom. Főlölesleg talán fölbíjni is a nagy közönség figyelmét erre a kiváló új-donságra, mely az „Athenaeum” irodalmi és nyomdai részv. társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-, papírkereskedésben és levelezőlapá usítónál kapható.

A jövő évi választók száma. Az országgyűlési képviselő választókat összeíró bizottság már elkészült munkálatával. E szerint az 1902-ik évi választók száma összesen 2718 és így 114-gyel több, mint volt.

Felülfizetés. Az „Újpesti Dalkör” február hó 16-án tartott mulatsága alkalmával a következők fizettek felül: *Danubius* Dalos-kör, *Kalmár* Albert, *Tuchmann* Lipót, *Rákospalotai* polgári kör, *Turnay* Pál 250—250 kr. *Adamis* Lajos, *Herzog* József, *Feldmann* József 5—5 frt. *Török* Mihály 4 frt. *Rachler* Aurél, *May* Ottó, *Stenthal* Miksa, *Benkovics* Imre, *Fuchs* Antal 2—2 frt. *Petőfi* kör 1 frt 50 kr. *Kereskedők* és iparosifjak önművelődési köre, *Cservenyán* Lajos, *Wittmann* Miksa, *Fornheim* Zsigmond, *Escher* Ferencz, *Ehrenwald* László 1—1 frt. *Szabó* Géza, *Blitzner* Károly 50—50 kr. Összesen 50 frt.

I R O D A L O M.

Brehm könyve. Az állatok világa ezimű munkából a 20-ik füzet most hagyta el a sajtót. E füzettel, — melyhez a kiadó ezeg színes nyomatu műmellékletet esatolt — az első kötet véget ér. A füzethez esatolt tartalomjegyzékből azt látjuk, hogy az állatok világának eddig közreadott husz füzetéhez 17 képet külön mellékeltek és hogy a szöveg közé nyomott képek száma meghaladja a 170-et. Hogy az első kötet könnyen áttekinthető legyen és hogy a keresett részt az olvasó azonnal megtalálja, a szerkesztő igen kitünő tartalomjegyzéket esatolt. Az állatok világa a *Légrády*-testvérek kiadásában jelenik meg s a nevezett ezegnél (*Váci-körut* 78.) úgy füzetenként, mint önálló kötetben is megrendelhető. Egy-egy füzet ára 80 fillér. Az első kötethez a bekötési tábla 3 koronáért kapható.

A Középkor. Sokáig nevezték a Középkort a sötétség századainak. Ujabban mind élenkebben fordul feléje a közfigyelem. Nem is volt az oly sötét és a tudomány kezdi bizonyítani, hogy sötétségen végigszállt egy fény sugar, egész a mi korunkig; szikláit közt egy gyors patak futott tova. Igaz, hogy kevesebb műveltséget, művészetet, társadalmi átalakulást fejt ki, mint O- vagy az Uj-kor, de az Uj-kor minden elemének alapjai itt rakódtak le. A Középkor valóban alap. Az a része az emberi fejlődés palotájának, a me-

lyet lassan beföldel az idő. A mi társadalmunknak, műveltségünknek, művészetünknek minden eleme megvan a Középkorban, csak hogy az Új-kort a bimbók kinyílásától számítják. A Középkor lassu fejlődését lenézzük és mikor hosszú vergődésének, ismeretlen, benső tusájának eredményei megszületnek, azokat elszakítjuk gyökerétől és az Új-kor első virágaiul tekintjük. Ha az Ó-kornak művészi élete volt kitüntető vonása, a Középkor jellemét vallásos érzésben kell keresnünk. Minden eszme és alkotás, amely a Középkor határai között felmerül, a hit és a vallásosság szolgálatában áll. Hadjáratai közül a legnagyobb, a kereszties háboruk, a hit jelvényét varrja zászlajára. Társadalmi osztályai közt elsőrangú helyet viv ki magának az egyházi rend. A legendás nőtisztelet minden nőben Szűz Mária rokonát látja és a lovagság fényes páncéljának viselői szinte vallásos hódolattal tekintenek a nőre. E kor költészete nemzeti eposzok helyett a szentek életének leírásában, legendák mesélésében gyönyörködik. Képzőművészete határozott ellenszennvel fordul el a klasszikai Ó-kor remekeitől, melyek megéjtik a szemet és tulszépnek tüntetik fel az anyagi világ jelenségeit. A fölbuzdult hit a művészet legkezdetlegesebb eszközeihez fordul, dadogó hangon ír, gyermekmódra fest, de gyöngé alkotásaiból oly magasztos érzés árad, a minőnek párját az Ó-korban hiába keressük. Fiesole remekeihez mérten Michel Angelo és Rafael képei elmaradnak bensőség és érzés dolgában.

Ilyen volt ez a esodálatos kor, melynek érzése a hit, minden gondolata a vallás:

„Költé-z-te az oltár oldalán
A felmagasztalt női ideál”

Erről a korról ír a nagy Képes Világtörténet V. kötete, amelyből most jelent meg a 97. és 98. füzet. Az egész nagy mű 12 kötetből fog állani, szerkesztője dr. Marczali Henrik akadémikus, egyetemi tanár; az V. kötetet, mely a középkor és a hűbérisséggel foglalkozik a kitünő tollu történetíró, dr. Mika Sándor írta. A mi jót magyar munkáról csak el lehet mondani, mind elmondhatni erről a könyvről. Adatai pontosak és megbízhatók. Az író tanulmánya alapos, gondos, felfogása világos, ítélete biztos, stylusa eleven. Az illusztrációkra is nagy gond van fordítva. Az egész nagy mű tizenkét kötetet tesz ki. Egy kötet ára díszkötésben 16 kor., kapható füzetként (a 60 fill.) és havi részletfizetésre is a kiadó-társulatnál, Révai Testvérek Irod. Int. Részvénytársaságnál, Budapest, VIII., Üllői-ut 18. sz.

SPORT.

Az alagi futtatás. A tavaszi meeting második napja, kedd, szintén nagy közönséget vonzott Alagra. A papirformát ezuttal is esufosan megdöntötték a esikók. A program első számát leszámítva, melynek nyertője a favorizált Geist istálló volt, valamennyi futamban outsider száguldott el elsőként a ezélkarika előtt. A nagy handicap-ban *Elluzzi* okozott nagy meglepetést öröme erekély híveinek, a kik bő osztalékhoz jutottak. Felemlítésre méltó *Szemere* urlovas amerikai lovaglása és *Horthy* urlovas bukása az akadályversenyben. Ez utóbbi a térdén sérült meg erősen. A mai nap nevezetessége a tiszteletdíjjal és 14.000 koronával dotált nagy alagi akadályverseny.

Jelöltjeink az egyes futamokban:

- I. Geist istálló.
- II. Wundermall.
- III. Redactor, Vendel, Almaviva.
- IV. Geist istálló.
- V. Baltavár.
- VI. Merész.

Kerekpározás. Vodicska Jenő, az ujjesti kerékpár egyesület főkapitánya virágkorzó rendezésen fáradozik. E ezélra már készítetett is egy külön kerékpárt 2 ülésessel melyet atlasz szalagokon, kellő simetritában, az egyesületi tagok fogják mintegy vezetni.

NYILTTÉR.*

Folytatólagos jegyzőkönyv, felvéte-tett 1901. évi április hó 1-én.

Jelen voltak alulírottak. Horváth András úr megbízottjai felük nevében kijelentik, hogy a „Közérdek” 13. számában közzétett nyilatkozatban foglaltakkal Királymezey

Béla urat semmi tekintetben sem szándékozott sérteni, s ha annak egyes kitételeit Királymezey úr mégis az ő személye ellen irányulónak tekintette, azt csak félreértésen, illetve a nyilatkozat téves magyarázatán alapulhat, — s e fölött sajnálkozásának ad kifejezést.

Királymezey úr megbízottjai a fentirt kijelentést tudomásul véve, ezen ügyet a lovagiasság szabályai szerint elintéztetnek jelentik ki.

Kmf.

Komjáthy Gyula s. k. Vrana Istrán s. k.
Veszeloorszky Béla s. k. Somogyi Ferencz s. k.
mint Királymezey Béla úr mint Horváth András úr
megbízottjai, megbízottjai.

Teljes tisztelettel

Ujpesten, 1901. április 2-án.

Királymezey Béla.

Nyilatkozat.

Alulírottak ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy a „Társadalmi Lapok” folyó hó 24-én megjelent, valamint a „Közérdek” folyó hó 28-iki számában közölt nyilatkozatokból Nagy György és Horváth András urak között felmerült lovagias ügy, — a mai napon a lovagiasság szabályai szerint befejezést nyert.

Kelt Ujpesten, 1901. évi márczius 28.

Streyberger Ferencz

Müller Konrád

mint Nagy György úr megbízottjai.

* E rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerk.

640. végrh. sz. 1901.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy az ujjesti kir. járásbíró-ságnak 1900. évi V. 2220/9. sz. végzése folytán **Dr. Balog Arnold** ügyvéd által képviselt **Stausman Henrik** felperes részére **Lónyay Géza** alperes ellen 1050 kor. követelés és jár. erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 669 kor. becsült ingóságokra az ujjesti kir. járásbíró-ság V. fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna **Rpalotán, Villa-sor 12. szám alatti házban** alperes lakásán leendő megtartása határidőül 1901. évi április hó 13. napján d. e. 1/2 órája kitűzetik, mikor a bíróság lefoglalt butorok stb. s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldötténel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1901. évi márczius hó 23. napján.

Polgar

kir. bírósági végrehajtó.

636. végrh. sz. 1901.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy az ujjesti kir. járásbíró-ságnak 1901. évi V. 235 2. sz. végzése folytán **dr. Kollár Lajos** ügyvéd által képviselt **Wagner és társai** felperesek részére **Musitz Géza** alperes ellen 317 kor. 40 fill. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 910 kor. becsült ingóságokra az ujjesti kir. járásbíró-ság V fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna Ujpesten, **Csokonay-utca 23. sz. a. házban** leendő megtartása határidőül 1901. évi április hó 10. napján d. e. 1/2 órája kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok stb. s egyéb ingóságok a

legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldötténel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1901. évi márczius hó 26. napján.

Polgar

kir. bírósági végrehajtó.

662. végrh. sz. 1901.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy az ujjesti kir. járásbíró-ságnak 1901. évi V. 349/3. sz. végzése folytán **Hivatalból** ügyvéd által képviselt **Papp Árpád** felperes részére **dr. Steinhárd Sugar Bódog** alperes ellen 9 kor., 12 kor., 8 kor. 66 fill. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 1610 kor. becsült ingóságokra az ujjesti kir. járásbíró-ság V fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna Ujpesten, **Árpád-ut 24. sz. a.** leendő megtartása határidőül 1901. évi április hó 12. napján délután 4 órája kitűzetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok stb. s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldötténel írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1901. évi márczius hó 27. napján.

Polgar

kir. bírósági végrehajtó.

Ki Ujpesten telket, villát, házat venni — ki olesón építeni akar, forduljon bizalommal

Wittmann Miksa

ügynökségi irodájába

Ujpest, Árpád-ut 24. szám.

Kisfaludy-utca 6-ik szám alatt egy remek szép nagy villa, melléképületekkel, kitünő ivó viz, szép nagy árnyas udvar, bérbe kiadó.

Bővebb felvilágosítás ugyanott a ház-mesternél, vagy Angyal Armin háztulajdonosnál Budapesten, Váci-körut 24-ik szám alatt nyerhető.

Kiadó lakás és műhely.

Ujpesten Ösz-utca 54. szám alatt egy ház lakással és műhelylyel május hó elsejétől **jutányos áron kiadó.**

A ház szabad kézből eladó. — Bővebb értesítés a kiadóhivatalban nyerhető.

Árpád-ut 4. sz. házban

üzlethelyiségek lakással s még kisebb-nagyobb lakások azonnal is kiadók.